

Advies Bijenbosje Hazerswoude

Robbert Snep en Menno Reemer, januari 2016. Status: definitief.

Contactgegevens:

Dhr. Robbert Snep
Wageningen Environmental Research
Robbert.Snep@wur.nl
03174-86006

Dhr. Menno Reemer
EIS Kenniscentrum Insecten
Menno.Reemer@naturalis.nl
071-7519359

Relevante websites:

<http://www.groenecirkels.nl/nl/groenecirkels/Themas/Leefomgeving/Bijenhelptdesk.htm>
www.bijenlandschap.nl
www.groenecirkels.nl

Veldbezoek

Veldbezoek heeft plaats gevonden op 28 oktober 2015 (+ drie bezoeken in kader van monitoring 2015).
Aanwezig: Frans Jansen, Wim de Man, Menno Reemer

Context

Het hier besproken gebied is onderdeel van de 'Elfenbaan', een ecologische verbindingszone langs Rijksweg N11 tussen Bodegraven en Leiden. De Bijenhelptdesk van de Groene Cirkels heeft over de Elfenbaan al eerder advies uitgebracht (Snep & Reemer 2015). De in dat advies geformuleerde uitgangspunten zijn verder uitgewerkt door een student van Hogeschool Van Hall - Larenstein (Admiraal 2015). Enkele aanvullende aanbevelingen zijn te vinden in het rapport van Reemer (2015). Beheerder van de Elfenbaan is Stichting Zuid-Hollands Landschap. Zij hebben het idee opgevat om van een deel van het gebied een 'Bijenbosje' te maken. Dit terrein wordt bijvriendelijk ingericht en krijgt een etalagefunctie voor wandelend publiek, zodat men hier een beeld kan krijgen van de wilde bijen- en andere biodiversiteit in de Elfenbaan. Rijkswaterstaat, eigenaar van de grond waarop de Elfenbaan ligt, heeft een bedrag van € 10.000,- toegezegd voor het nemen van inrichtingsmaatregelen. Aannemer Wim de Man van de Vermeulen Groep is betrokken bij de uitvoer, samen met een lokale vrijwilligersgroep o.l.v. Frans Jansen. Per email en tijdens een veldbezoek op 28 oktober zijn ideeën uitgewisseld en besproken. Dit adviesdocument geeft hier een beknopte weerslag van.

Gebiedsbeschrijving

Dit 'Bijenbosje' ligt naast de afrit van de N11 bij Hazerswoude, ingeklemd tussen de snelweg en provinciale weg N209. De verbinding tussen deze wegen loopt over een verhoogde weg aan de noord- en oostzijde van het terrein, zodat hier hoge, zonnige taluds aanwezig zijn. Het grootste deel van het terrein bestaat uit vochtig, zeer voedselrijk rietland met brandnetels, wilgen, braam en ander struweel.

Adviezen

Inzaaien bloemenmengsels?

Het inzaaien van bloemenmengsels kan een goede manier zijn om snel een bloemrijke vegetatie te creëren. Langs het huidige pad in het terrein is echter aan de zuidzijde 's zomers al een bloemrijke vegetatie aanwezig (zie figuren 52 & 54 in rapport Reemer 2015). Hier is het niet nodig (niet wenselijk) om in te zaaien. Door dit gedeelte goed te beheren (evt. te verschralen, maar altijd gefaseerd!) blijft dit

gewoon een goede bloemrijke rand. Langs de noordrand van het pad zou je hier en daar pleksgewijs wel wat in te zaaien plekjes kunnen maken.

Taluds belangrijk als nestelplaatsen

Met name de talud aan de noordrand heeft een heel belangrijke nestelfunctie (lekker zonnig en schuin). Misschien kunnen hier enkele kale, steile plekken worden afgestoken (liefst zo hoog en droog mogelijk op het talud), zodat er nog meer bijen kunnen nestelen. Maar ga niet alle grond op de talud afschrapen om vervolgens in te zaaien, want daarmee vernietig je te veel bestaande nesten. De talud is al vrij schraal en er bloeit al redelijk wat. Met (gefaseerd) maaien en afvoeren(!) kan hier al veel bereikt worden. Misschien zou inzaaien aan de noordrand beperkt moeten blijven tot een smal strookje (0,5 m) langs de weg.

Bomen en struiken verwijderen?

In het terrein staan diverse bomen en struiken, die wanneer ze onbekommerd mogen doorgroeien samen een bos worden. Verwijderen van enkele bomen is goed om het gebied open en bijvriendelijk te houden. Let er hierbij wel op dat er voldoende mannelijke wilgen overblijven. Mannelijke wilgen leveren in het voorjaar veel stuifmeel en vormen daarom een zeer belangrijke voedselbron voor bijen. Laat liever enkele grote mannelijke wilgen staan ten koste van kleine vrouwelijke, dan andersom.

Let verder op bij het verwijderen of terug snoeien van braam en kornoelje: de bloemen van deze struiken zijn in het late voorjaar / vroege zomer van belang voor de voedselvoorziening. Verwijder hier dus niet te veel van en snoei pas ná de bloei. Vooral op zonnige plekken zijn deze struwelen van belang. Dode braamstengels fungeren ook als nestelplek voor onder andere maskerbijen. Door afgesnoeide braamtakken op een zonnige, windluwe plek neer te leggen, zorg je dat bijen hier nog gebruik van kunnen maken.

Bijenhotel

Het bijenhotel lijkt nu wat ver van het pad te staan. Voor bezoekers lijkt het me leuk als ze hier dichtbij kunnen komen, zodat ze kunnen zien wat er gebeurt. Let er op dat het bijenhotel goed in de zon geplaatst wordt. Volg verder de richtlijnen op <http://www.bestuivers.nl/bescherming/bijenhôtels>

Nestelheuvel of -dijkje

Aanleg van een zandige/lemige nestelplek kan de bijenrijkdom in het terrein vergroten. Gebruik bij voorkeur lemig zand, daar houden veel bijen van. En maak de plek zo hoog mogelijk, zodat er veel schuine, zonnige oppervlakte is en de grond lekker droog blijft.

Riet gefaseerd maaien

Laat bij maaien van het riet altijd een deel staan. Overjarig riet (>3 jaar) is voor allerlei beestjes interessant, waaronder enkele bijen (ook bijvoorbeeld voor rietzangers, die niet nestelen in riet dat jonger is dan drie jaar).

Materiaal wandelpad

Het wandelpad zou aangelegd kunnen worden m.b.v. zand of klei, zodat hierlangs een andere vegetatie ontstaat (meer variatie) en er misschien zelfs bijen in kunnen nestelen (dan moet het wel een dikke laag zijn).

Referenties

Admiraal, P. 2015. Her-inrichtingsontwerp Elfenbaan. - Stageverslag Van Hall Larenstein, Velp.

Reemer, M. 2015. Bijen en zweefvliegen in het Land van Wijk en Wouden: nulmeting 2015. - EIS Kenniscentrum Insecten, Leiden.

Snep, R. & M. Reemer 2015. Aanvraag advies voor bij-vriendelijk maken Elfenbaan. - EIS Kenniscentrum Insecten, Leiden & Alterra, Wageningen.

FIN.